

Một trí thức yêu nước lý tưởng qua đời

Lê Quỳnh
BBC Việt ngữ, Bangkok

Từ một trí thức dần thân chính trị, ông Nguyễn Ngọc Lan mang nhiều tâm sự lúc cuối đời

Nguyễn Ngọc Lan, người được xem là trí thức đối lập ở cả hai chế độ trước và sau 1975, vừa qua đời tại TP. HCM, ở tuổi 77.

Là một linh mục đã đỗ tiến sĩ ở Đại học Sorbonne, ông Nguyễn Ngọc Lan nổi tiếng qua những bài báo phản chiến sắc sảo ở Sài Gòn ở thập niên 1960 và 70.

Với quan điểm chống sự có mặt của Mỹ ở Việt Nam, ông nhận được cảm tình của những người cộng sản.

Tuy vậy, sau khi Việt Nam thống nhất năm 1975, ông bày tỏ thất vọng trước tình hình nhân quyền, tự do ngôn luận, và kết quả bị nhà nước quản thúc tại gia.

Trí thức phản chiến

Lực lượng trí thức Thiên Chúa giáo, với những người như linh mục Cao Văn Luận, Nguyễn Văn Trung..., đóng vai trò quan trọng trong đời sống văn hóa tại miền Nam trước 1975, góp công giới thiệu các luồng tư tưởng mới từ phương Tây.

Theo tiểu sử, ông Nguyễn Ngọc Lan thuộc tu hội dòng Chúa Cứu thế cùng vị linh mục đàn anh là Chân Tín.

Lập trường chính trị của hai người ngã về "lực lượng thứ ba", một điều đem lại cho họ sự kính trọng cũng như tranh cãi.

Ông Lan viết nhiều cho báo Tin Sáng của dân biểu Ngô Công Đức, và từ 1969, làm chủ bút của tờ Đối Diện.

Thái độ chống Mỹ, kêu gọi hòa bình của những trí thức thiên tả ở Sài Gòn khiến những người cộng sản muốn lôi kéo họ về phía mình. Viết bài tiễn biệt trên báo Thanh Niên hôm 26-2, ông Trần Bạch Đằng nói trong phong trào chống Mỹ ở đô thị Sài Gòn,

ông Nguyễn Ngọc Lan được biết đến "như một người xung trận quả cảm, đồng hành với trí thức, học sinh, sinh viên, Phật tử và đồng bào."

Còn với một số người nặng tình cảm với chế độ Việt Nam Cộng Hòa trước đây, các tờ báo khuynh tả như tờ Đối Diện bị coi là đã "giúp cộng sản thôn tính miền Nam."

Không chỉ viết báo, ông Lan còn tham gia các hoạt động phản chiến như đi biểu tình cùng sinh viên, cung cấp thuốc men, quần áo cho các chính trị phạm.

Đổi lập

Ngày 30-4-1975, xe tăng quân đội miền Bắc húc đổ cổng Dinh Độc Lập, đánh dấu thời khắc đầu hàng của chính phủ Việt Nam Cộng Hòa.

Như nhiều trí thức miền Nam mang cảm tình với cách mạng khi ấy, ông Nguyễn Ngọc Lan hy vọng vào một thời kỳ hòa bình, thống nhất và hòa hợp dân tộc.

Một đồng nghiệp có quá trình làm báo tương tự, Lý Quý Chung (Chánh Trinh), viết trong hồi ký về cảm giác năm 1975 của các trí thức sắp sửa sống qua hai chế độ chính trị khác nhau:

Nói về Hội nghị Hiệp thương Thống nhất Tổ quốc sau tháng Tư 1975, ông Lý Quý Chung cảm thấy "sau bao nhiêu năm đấu tranh cho độc lập và mơ ước sự hợp nhất của hai miền Nam-Bắc thì giờ đây tôi là người được đưa tay lên biểu quyết sự thống nhất của Tổ quốc. Còn gì vinh hạnh và hạnh phúc hơn!"

Tuy vậy, những biến cố sau đó như bắt lính "ngụy" đi học tập cải tạo, cải tạo tư sản mại bản...khoét sâu thêm những vết thương chưa kịp lành.

Cha của ông Lý Quý Chung từ một người "hồ hởi đón chào Cách mạng, nô nức chờ bạn bè đi kháng chiến trở về, biến thành một người ác cảm với cộng sản và từ luôn con trai của mình."

Tờ báo Đối Diện do Nguyễn Ngọc Lan phụ trách tiếp tục được phát hành với tên mới "Đứng Dậy", trước khi bị nhà nước bắt "ngồi xuống" vào khoảng năm 1978.

Theo giáo sư Đỗ Mạnh Tri, một trí thức Công giáo hiện sống ở Pháp, thì thời gian đầu sau 1975, Nguyễn Ngọc Lan và cha Chân Tín sẵn sàng cộng tác với chính quyền mới để đưa đất nước tiến lên.

"Nhưng chính quyền chỉ muốn dùng họ như công cụ cho ý đồ toàn trị. Hai người này thì cứ ung dung ta nói điều ta nghĩ. Và họ đã phải trả giá rất đắt, » ông Đỗ Mạnh Tri nói.

Ba tập nhật ký của ông Lan được in ở hải ngoại trong thập niên 1990, thời điểm khi ông và người bạn thân, linh mục Chân Tín, bị chính quyền quản thúc vì những tuyên ngôn đòi hỏi tự do của họ.

Trước 1975, Nguyễn Ngọc Lan bị một số người gọi là ""ăn cơm quốc gia thờ ma cộng sản".

Sau 1975, ông cũng không được lòng những người cộng sản, bị xem là "có vấn đề" để rồi bị nhà nước cô lập, quản thúc một thời gian.

Ngay cả những người không đồng tình với quan điểm của Nguyễn Ngọc Lan cũng thừa nhận ông là một trí thức yêu nước chân chính, trung thành với niềm tin mà ông đã chọn.

Nói như giáo sư Đỗ Mạnh Tri, Nguyễn Ngọc Lan, "cũng như Chân Tín và nhiều người khác, có chống cũng vì nhân danh một lý tưởng. Chống để bênh vực nhân phẩm và tự do con người."

Nguồn: https://www.bbc.com/vietnamese/vietnam/story/2007/02/070227_nguyen_ngoclan

www.vietnamvanhien.org

The banner consists of a yellow background with a green bar at the bottom. On the left is a circular logo with a map of Vietnam and the text "An Lạc & Tự Chủ". In the center, the text "VIỆT NAM VĂN HIẾN" is written in large, bold, brown letters, with "www.vietnamvanhien.info" below it. On the right is a blue square with a white sunburst. The green bar at the bottom contains the text "TỦ SÁCH VĂN HIẾN VỚI HƠN 9800 TÁC PHẨM" in white, bold, uppercase letters.